

Savuton Kunta – Kuopion toimenpideohjelma 2014– 2020

16.8.2016/päivitetty

Työryhmä:

Säde Rytönen, hyvinvointikoordinaattori, Kuopion kaupunki

Tiina Nykky, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, Kuopion kaupunki

Tapani Laitinen, tarkastuspäällikkö, Kuopion kaupunki

Seija Harinen, viestintä- ja hallintopalvelupäällikkö, Kuopion kaupunki

Heidi Kolehmainen, sairaanhoitaja, Pohjois-Savon Syöpäyhdistys ry

Tarja Ikonen, toiminnanjohtaja, Savon Sydänpiiri

Tarja Tapaninen, Savuton Kunta/ 28 päivää ilman – palvelu, Savon Sydänpiiri

Mari Tuuli Korhonen, Kuopion seudun hengitysyhdistys

Teija-Leena Kokkonen, suuhygienisti, Kuopion kaupunki

Tarja Savolainen, koulutus- ja rekrytointipäällikkö, Kuopion kaupunki/ Satu Villanen

Pasi Räsänen, työhyvinvointikoordinaattori, Kuopion kaupunki

Taustaa

Terveysten, jaksamisen ja työhyvinvoinnin vuoksi on tärkeää, että työpaikoilla, oppilaitoksissa ja kunnissa pyritään edistämään tupakoimattomuutta ja tukemaan niitä, jotka haluavat lopettaa tupakoinnin. Kaksi kolmasosaa (213) Suomen kunnista on tehnyt päätöksen savuttoman toiminnan kehittämisestä. Savuton Kunta-, Savuton Työpaikka- ja Savuton Oppilaitos -toimenpideohjelmat ohjaavat käytännön toimenpiteiden toteutuksessa.

Tutkimusten mukaan n. 70 % tupakoivista haluaa lopettaa tupakoinnin. Tuen avulla jopa 30 % pystyy lopettamaan tupakointinsa. Omin avuin tupakoinnistaan irti yrittävistä noin 5 % on vuoden kuluttua yhä tupakoimattomia.

Savuttomuus tähtää tupakoinnin vähenemiseen sekä tupakkatuotteiden käytön loppumiseen tupakkalain 1 §:n mukaisesti. Tavoitteeseen päästään, kun yhä harvempi aloittaa tupakoinnin ja yhä useampi onnistuu tupakoinnin lopettamisessa.

(Lähde:<http://www.savutonkunta.fi/>)

Kuopio - Savuton kunta

Savuttomuus osa Terve Kuopio- toimintamallia ja Pakkaa (Paikallinen toimintamalli alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen vähentämiseksi) sekä WHO:n Smokefree ajatusta.

Savuttomuustyössä kiinnitetään huomiota tupakan lisäksi nuuskan ja sähkösavukkeiden aiheuttamien haittojen ehkäisyyn.

Kuopiossa panostetaan vahvasti kuntalaisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin eri palvelualueilla. Kunnan savuttomuuspäätös edellyttää valmistelua ja moniammatillista yhteistyötä. On suunniteltava, mitä käytännön toimenpiteitä savuttomuus vaatii ja miten toteutumista seurataan ja arvioidaan. Päätöksen savuttomuuteen siirtymisestä tekee kunnanvaltuusto tai -hallitus. Kuopion kunta on ollut savuton kunta *vuodesta 2009* alkaen. <http://kuopiossa.fi/web/savutonkuopio.fi>

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen Savuttoman kunnan periaatteet:

- Tupakointi on kielletty tupakkalain 12 §:n mukaisesti kunnan omistamissa ja hallinnoimissa tiloissa sekä ulkoalueilla. Tupakointikiellot on merkitty selkeästi kylteillä, tarroilla tai julisteilla.
- Kunta valvoo tupakkalain 14 a §:n sekä valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman mukaisesti lain noudattamista alueellaan.
- Tupakoinnin aloittamisen ehkäisy, savuttomien elinympäristöjen turvaaminen sekä tupakasta vieroituksen tuki on kirjattu osaksi terveydenhuoltolain velvoittamia terveyden edistämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Niiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.
- Mahdolliset aikuisten käyttämät tupakointipaikat on sijoitettu ulos vähemmän näkyvästi siten, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sisätiloihin.
- Tupakkatuotteita ei myydä kunnan omistamissa ja hallinnoimissa tiloissa.
- Kunnan edustustilaisuudet ja muut tilaisuudet ovat savuttomia.
- Kunta on savuton työpaikka ja toimii näin esimerkkinä paikallisille yksityisen sektorin toimijoille.

Työpaikkana savuton kunta

- Virallisten taukojen ulkopuolella tapahtuvaa tupakointia ei lasketa työajaksi.
- Tupakoivia työntekijöitä tuetaan tupakoinnin lopettamisessa.
- Savuttomuus mainitaan kunnan työpaikkailmoituksissa.
- Työpaikan savuttomuudesta ilmoitetaan selkeästi kylteillä, tarroilla tai julisteilla esimerkiksi ulko-ovilla.

Työterveyslaitos on suosittanut, että sähkötupakan käyttöä kohdeltaisiin työpaikoilla kuten tupakkatuotteiden käyttöä: Työpaikan savuttomuus koskee myös sähkötupakan käyttöä.

Lisätietoa Savuton Kunta – ohjelmasta [THL](#):n sivuilta.

Kuopion konkreettiset toimenpiteet savuttomuuden tukemiseksi

Päiväty 16.8.2016

Läsnä 16.8.2016:

Tiina Nykky, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori

Tapani Laitinen, tarkastuspäällikkö

Tarja Ikonen, Savon sydänpiirin toiminnanjohtaja

Tarja Tapaninen, Savon sydänpiiri, 28päivää ohjelma

Seija Harinen, viestintä- ja hallintopäällikkö

Säde Rytönen, hyvinvointikoordinaattori

Pasi Räsänen, työhyvinvointikoordinaattori

Heidi Kolehmainen, Pohjois-Savon syöpäyhdistys

- Huolehditaan, että rekrytointipalvelut lisää kaikkiin työpaikanhakuilmoituksiin tekstin "Kuopion kaupunki on savuton työpaikka". Vastuuhenkilö, Tiina Nykky/Tarja Savolainen -> **OK -> laitetaan Satu Villaselle muistutus asiasta.**
- Tupakointi on Kuopiossa kielletty tupakkalain 12 §:n mukaisesti kunnan omistamissa ja hallinnoimissa tiloissa sekä ulkoalueilla. Vuoden 2015 määrärahoihin hankittu tarrat "Savuton työpaikka". Huolehdittava, että tupakointikiellot on merkitty selkeästi kylteillä, tarroilla tai julisteilla ja kunta valvoo sääntöjen noudattamista. Tupakointikielto koskee myös vierailijoita ja muitakin kunnan työpaikan tiloissa tai autoissa olevia -> **Seija Harinen selvittää mihin tarrat mahtaneet joutua.**

- Työntekijöille on kerrottu Savuton Kuopio- toimenpideohjelmasta, heille on osoitettu tupakointipaikat eri toimipisteiden yhteydessä ja heitä on ohjeistettu toimimaan savuttoman kunnan sääntöjen mukaan, esim. ulosleimautuminen tupakkatauan ajaksi. Työntekijöitä tuetaan myös tupakoinnin lopettamisessa vahvasti. Vastuuhenkilö, esimiehet (perehdytys, Tiina, Säde, Heidi?) -> Pidettiin keväällä 2015 kampanja jossa tuotiin esille edellä mainittuja asioita. *Yhteys työterveyshuoltoon – miten sovittu toimintatapa jos Kuopion kaupungin henkilökunnasta toimija haluaa tupakasta vieroitukseen?: 2014 Työterveyshuollosta vastaus:*” tarjoamme apua tupakoinnin lopettamiseen. Me tosin voimme toteuttaa sellaista toimintaa, jonka asiakasyritys ostaa. Koska tupakasta vieroitus kursseja on ollut hyvin tarjolla niin niitä emme ole pitkään aikaan järjestäneet. Lääkärit kirjoittavat meillä mielellään reseptivalmisteita henkilöille, jotka haluavat tupakoinnin lopettaa ja työterveyshoitajat pystyvät resurssien mukaan jonkin verran tarjoamaan seuranta apua erityisesti lääkkeellisesti tupakointia lopettaville. Me ohjaamme tietenkin asiakkaitamme tupakanvieroitusryhmiin aktiivisesti. Senpä takia olisikin tärkeää, että me tietäisimme käynnistyvistä ryhmistä niin osaamme aina ohjata asiakkaan oikeaan paikkaan, mistä hän pikimmin saa avun.
  - ➔ 28päivää ilman ohjelmaan ohjaus toimii heikosti terveydenhoitajien/lääkärien kautta, jatketaan tiedottamista säännöllisesti
- Savon syöpäyhdistyksellä on 28 päivää ilman-ohjelma, joka on kaikille sopiva ohjelma tupakoinnin lopettamiseen. Neljässä ryhmätapaamisessa pureudutaan lopettamista tukeviin teemoihin. Tapaamisissa on aikaa kysymyksille, keskustelulle ja kokemusten vaihtamiselle. Katso paikkakuntakohtaiset tapaamiset liitteistä tai www.28paivaailman.fi. (Tiina, Säde & Heidi) -> on markkinoitu ohjelmaa vastaanotolla omahoitajille ja lääkäreille ja toimitettu heille esitteitä. Hyvinvointiryhmä & työyksikkökohtainen markkinointi? -> Markkinoitu hyvinvointiryhmässä ja vastaanoton tiimeissä.
  - > markkinointi edelleen säännöllisesti
  - > 28päivää ilman ohjelman verkkoversio pilotoidaan ja keväällä 2017 otetaan käyttöön.
- Kiinnitetään huomiota savuttomuuden ongelmakohtiin, joita on nostettu esiin mtp-suunnitelman arvioinnissa sekä Kouluterveyskyselyssä: Tupakoimattomuus lasten ja nuorten tilojen läheisyydessä, esim. koulut, nuorisotilat, päiväkodit. Erityisesti toisella asteella opiskelevien nuorten tupakointi sekä nuuskan ja sähkösavukkeiden käyttö.
  - ➔ Opettajien vesopäivään yritetään päästä! Yhteys Sakky– tupakkalain muutokset + oman toimintakulttuurin tarkastelu (Tiina, Säde, Heidi), Tarjat puhumaan
  - ➔ Tarjat kokoavat dioihin tupakkalain muutokset + oman toimintakulttuurin tarkastelu – lähetetään kaikille toisen asteen oppilaitoksille vesopäivän mietintään
  - ➔ Kouluja hyvä muistuttaa henkilökunnan savuttomuudesta – koulualueella ei tupakoida!
- Savuttomuusneuvontaa on Pohjois-Savon syöpäyhdistyksen toimesta Kuopiossa järjestetty peruskoulussa jo 16 vuoden ajan (tilanne 16.8.2016), ja vuodesta 2012 siihen on erityisesti

panostettu Selvät Sävelet – ehkäisevän päihdetyön viikolla + Yrityskylässä vuonna 2015. Tästä työtavasta on saatu paljon positiivista palautetta sekä kouluilta että oppilailta, ja sitä jatketaan edelleen. -> **toimintaa jatketaan edelleen samaan tapaan**

- Osana Pakka –työtappaa vanhemmille järjestetään vanhempainiltoja, joissa käsitellään päihteitä, ja myös tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa ja vesipiipun käyttöä. Näin halutaan tukea vanhempia heidän lastensa hyvinvointia edistävässä kasvatustyössä. -> toteutettu ja jatkuu edelleen -> **kouluterveydenhoitajat jatkavat vanhempainiltoja, Tiina perehdyttää heidät**

- Vuonna 2015–2016 toteutettu interventioita (vanhempainillat ja jalkautumiset) toisen asteen oppilaitosten opiskelijoiden tupakoinnin lopettamisen tueksi. Yhteistyötä tehdään erityisesti Savon ammatti- ja aikuisopiston opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Vastuutyöryhmä: Tiina Nykky, Heidi Kolehmainen, Säde -> **jatketaan edelleen samaan tapaan**

- Suun hyvinvointi ja tupakointi? -> v.2013 toteutettu suun terveys vuosi, yo, amk, yhdistyksiä, yrityksiä ollut mukana. Tervis hanke Joensuussa suuhygienistit toteuttaneet kampanjaa myös.
  - ➔ **Otetaan yhteys suuhygienisteihin Kuopiossa + hammaslääketieteen opiskelijoihin yhteys**

- Tuoksuttomuus kampanja – marraskuussa 2016 – voisi yhdistää savuttomuuden tähän!
  - ➔ **Pasi selvittää tätä kuka vie eteenpäin**

- 31.5. Kansainvälinen ja valtakunnallinen tupakaton päivä – toteutetaan joka vuosi. v.2016 linja-autoissa pyöri diat tupakaton päivä asiasta.
  - ➔ **"Tässä pelissä et halua edetä" – julisteen muokkaus – Tiina hoitaa ja valtakunnalliseen levitykseen Tarjojen kautta.**

- Ostopalvelusopimukset Servican ja Mestarin kanssa – huomioitava Savuttomuus sopimuksissa. Markku Hammar päivittää sopimuksia. Sopimukset noin vuoden mittaisia.

Otetaan yhteyttä Markkuun. Erityisesti tilat joissa lapsia ja nuoria liikkuvat, olisivat erityisen tärkeitä huomioida

- Seija selvittää Mestar ja Servica sopimukset – milloin ja kuka vastaa
- Työterveyshuollon kanssa sopimukset - Pasi selvittää milloin sopimukset tehdään ja kuka vastuuhlö

- Selvitetään kehen Kuopiossa otetaan yhteyttä kun parveketupakointi halutaan kieltää? Terveystarkastajaan vai kehen? – Säde selvittää

- Kutsutaan Savuttomuus työryhmään ympäristöterveystarkastaja - Säde tekee

Toimintasuunnitelma 16.8.2016

Painopisteet/ toimenpiteet ja vastuutahot:

Syksy 2016:

- Santraan viestintää + kaupungin nettisivuille
  - o tupakkalain muutos – syyskuussa 2016 – Tarjat tekee pohjat
  - o savuton työpaikka tarrat + siihen liittyvä viesti – lokakuun alku 2016 – Seija
  - o 28päivää ilman ohjelman markkinointi – lokakuun loppu 2016 – Heidi, Tiina, Säde, Heidi laittaa Tiinalle ja Sädelle pohjatekstit kuvineen
- Marraskuussa influenssarokotusten yhteydessä markkinointia 28päivää ilman – Tarja ja Heidi
- markkinointi tk:ssa Säde ja Tarjat ja Heidi
- Tarrat kunnan kiinteistöissä ok ja valvonta – Seija
- Kalpan kauden alkuotteluihin markkinoimaan 28päivää ilman + nuuska teemalla – Heidi, Tarja

Vuosi 2017:

- Suun hyvinvointi ja tupakointi – Tiina ja Säde yhteydessä suun terveydenhuollon väkeen
- Raskaana olevien tupakoinnin vähentäminen – Tarjat
- Ammatillisen oppilaitosten nuorten tupakoinnin vähentäminen – Tiina, Heidi yms.
- VESO päiviin mukaan ammattioppilaitoksiin – Tiina, Heidi, Säde - Tiina selvittää milloin nämä ovat

Vuosi 2018:

- Työntekijöiden hyvinvointi ja savuttomuus